

Ημερίδα: Διδάσκοντας Αρχαία Ελληνικά... Κατανόηση κειμένου

Κατανοώντας τους ... Δάμωνα και Φιντία

**Αρχαία Ελληνικά Γ' Γυμνασίου
Ενότητα 2: Δάμων και Φιντίας**

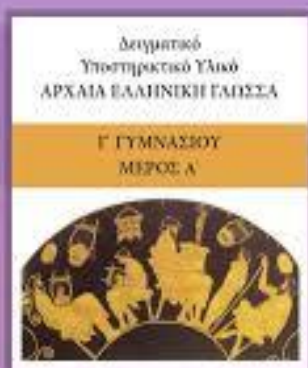
**Βασιλική Πετρή
Σύμβουλος Φιλολογικών Μαθημάτων
Σάββατο, 7 Φεβρουαρίου 2026**

Α. ΚΕΙΜΕΝΟ: Δάμων και Φιντίας

Εισαγωγικό σημείωμα:

Το περιστατικό με τον Δάμωνα και τον Φιντία, που ακολουθεί, είναι χαρακτηριστικό του υλικού που παρουσιάζει ο Διόδωρος ο Σικελιώτης (1ος αι. π.Χ.) στο έργο του Βιβλιοθήκη.

Ὅτε Διονύσιος ἦν τύραννος, Φιντίας τις Πυθαγόρειος ἐπεβούλευσε τῷ τυράννῳ. Ἐπεὶ ἔμελλε τῆς τιμωρίας τυγχάνειν, ἠτήσατο χρόνον παρὰ τοῦ Διονυσίου εἰς τὸ φροντίσαι ἃ βούλεται. [...] Ὁ Φιντίας προεκαλέσατο Δάμωνα, Πυθαγόρειον φιλόσοφον, ὃς ἐγγυητὴς εὐθὺς ἐγενήθη. Τινὲς μὲν ἐπίστευον τὸν ἐγγυητὴν γνήσιον φίλον, τινὲς δ' ἔλεγον τοῦτον ἄφρονα εἶναι. Πρὸς δὲ τὴν τεταγμένην ὥραν ἅπας ὁ δῆμος συνέδραμεν, караδοκῶν εἰ φυλάξει τὴν πίστιν ὁ Φιντίας. Ἦδη δὲ τῆς ὥρας ἐλθούσης Φιντίας ἀνελπίστως ἐπὶ τῆς ἐσχάτης τοῦ χρόνου ροπῆς ἦλθε δρομαῖος.

Διόδωρου Σικελιώτη Βιβλιοθήκη 10.4.3-6 (διασκευή)

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ Οι μαθητές να είναι σε θέση:	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
A.1 Να διακρίνουν κειμενικά χαρακτηριστικά.	A.1.1 Αναγνώριση του γραμματειακού είδους του κειμένου (<i>Βιβλιοθήκη</i> – οργανωμένη παγκόσμια <u>ιστορία</u> από τα μυθικά χρόνια ως το 60 π.Χ.)	- Οι μαθητές αντλούν πληροφορίες από το εισαγωγικό σημείωμα.
A.2 Να προσδιορίζουν την ταυτότητα του κειμένου.	A.2.2 Πληροφορίες για τον δημιουργό (Διόδωρος Σικελιώτης – αρχαίος Έλληνας ιστορικός και συγγραφέας του 1 ^{ου} αιώνα π.Χ.)	- Ο εκπαιδευτικός ενημερώνει επιγραμματικά τους μαθητές για τον δημιουργό.
B.1 Να εντοπίζουν και να διερευνούν κειμενικά στοιχεία.	B.1.1 Εντοπισμός θεματικού κέντρου του κειμένου (η εμπιστοσύνη και η συνέπεια ως χαρακτηριστικά της ανιδιοτελούς φιλίας) B.1.2 Εντοπισμός στο αρχαιοελληνικό κείμενο του χρόνου (<i>Ότε Διονύσιος ἦν τύραννος</i>), των προσώπων (<i>Διονύσιος, Φιντίας, Δάμων, ὁ δῆμος</i>) και των γεγονότων B.1.3 Σχολιασμός των ηθικών στοιχείων του κειμένου με άξονα το θεματικό του κέντρο (η φιλία ως αξία στην αρχαιότητα και σήμερα – χαρακτηριστικά της ανιδιοτελούς φιλίας)	- Οι μαθητές συμπληρώνουν εννοιολογικό χάρτη/διάγραμμα του χρόνου, των προσώπων και της δράσης τους, για ανάδειξη της ανιδιοτελούς φιλίας και των χαρακτηριστικών της (θεματικό κέντρο του κειμένου). - Οι μαθητές ανταποκρίνονται σε Δελτίο Εξόδου σχετικά με το περιεχόμενο του κειμένου.
B.2 Να κατανοούν τη δομή (συνεκτικότητα) του κειμένου.	B.2.1 Εντοπισμός σχέσεων συνοχής ανάμεσα σε περιόδους αξιοποιώντας και τα λεκτικά στοιχεία συνοχής (αντιθετικοί σύνδεσμοι <i>μέν ... δέ</i> , αιτιολογικός σύνδεσμος <i>ἐπεί</i> , χρονικός σύνδεσμος <i>ὅτε</i> , χρονικό επίρρημα <i>ἤδη</i> και άλλες χρονικές ενδείξεις – αφήγηση με άξονα τον χρόνο)	- Οι μαθητές συμπληρώνουν εννοιολογικό χάρτη του κειμένου με ανάδειξη των αντιθετικών συνδέσμων <i>μέν...δέ</i> που πιστοποιούν τη συνεκτικότητά του κειμένου.
Γ.1 Να διερευνούν, να εξηγούν και να αξιολογούν τα λεξιλογικά στοιχεία του κειμένου, εμπλουτίζοντας το λεξιλόγιό τους (ετυμολογία, σημασιολογία).	Γ.1.2 Σημασία των λέξεων και σταδιακή ανάπτυξη στους μαθητές στρατηγικών νοηματοδότησης των λέξεων του κειμένου (ρ. <i>καραδοκῶ</i>) Γ.1.4 Σύνδεση των λεξιλογικών στοιχείων του κειμένου με το περιεχόμενο.	- Οι μαθητές συσχετίζουν σημασιολογικά τον τύπο <i>καραδοκῶν</i> του αρχαιοελληνικού κειμένου με το ρ. <i>καραδοκῶ</i> που επιβιώνει στα Ν.Ε.
Δ.1 Να κατανοούν και να αποδίδουν το αρχαιοελληνικό κείμενο στα Ν.Ε.	Δ.1.1 Κατανόηση και απόδοση του κειμένου από τα Α.Ε. στα Ν.Ε. με βάση τα γραμματικά, συντακτικά, σημασιολογικά και πραγματολογικά δεδομένα που αυτό παρέχει καθώς και τη Ν.Ε. απόδοση.	- Οι μαθητές επιλύουν εναλλακτικού τύπου ασκήσεις κατανόησης και απόδοσης του κειμένου.

Ὅτε Διονύσιος ἦν τύραννος,
 Φιντίας τις Πυθαγόρειος
 ἐπεβούλευσε τῷ τυράννῳ.

Ἐπεὶ ἔμελλε τῆς τιμωρίας τυγχάνειν,
 ἠτήσατο χρόνον παρὰ τοῦ Διονυσίου εἰς τὸ φροντίσαι
 ἃ βούλεται. [...]

Ὁ Φιντίας προεκάλεσατο Δάμωνα,
 Πυθαγόρειον φιλόσοφον,
 ὃς ἐγγυητὴς εὐθὺς ἐγενήθη.

Τινὲς μὲν ἐπίστευον τὸν ἐγγυητὴν γνήσιον φίλον,
 τινὲς δ' ἔλεγον τοῦτον ἄφρονα εἶναι.
 Πρὸς δὲ τὴν τεταγμένην ὥραν
 ἅπας ὁ δῆμος συνέδραμεν,
 καραδοκῶν
 εἰ φυλάξει τὴν πίστιν ὁ Φιντίας.

Ἦδη δὲ τῆς ὥρας ἐλθούσης
 Φιντίας ἀνελπίστως
 ἐπὶ τῆς ἐσχάτης τοῦ χρόνου ῥοπῆς
 ἦλθε δρομαῖος.

Ὅταν ὁ Διονύσιος ἦταν τύραννος,
 κάποιος Φιντίας Πυθαγόρειος
 συνωμότησε ἐναντίον τοῦ τυράννου.

Επειδὴ ἐπρόκειτο νὰ τιμωρηθεῖ,
 ζήτησε χρόνο ἀπὸ τὸν Διονύσιο γιὰ νὰ φροντίσει
 ὅσα ἠθέλε. [...]

Ὁ Φιντίας προσκάλεσε τὸν Δάμωνα,
 τὸν Πυθαγόρειον φιλόσοφο,
 ὁ ὁποῖος ἐγινε ἀμέσως ὁ ἐγγυητὴς τοῦ.

Κάποιοι πίστευαν ὅτι ὁ ἐγγυητὴς εἶναι πραγματικὸς φίλος,
 κάποιοι, ὁμῶς, ἔλεγαν ὅτι αὐτὸς εἶναι ἀνόητος.
 Κατὰ τὴν καθορισμένη ὥρα
 ὅλος ὁ λαὸς συγκεντρώθηκε,
 περιμένοντας με αγωνία νὰ δει,
 ἀν ὁ Φιντίας θὰ τηρήσει τὴν υπόσχεσή του.

Ὅταν ἐφτάσε ἡ ὥρα,
 ὁ Φιντίας ἀπροσδόκητα
 τὴν τελευταία στιγμή
 ἦρθε τρέχοντας.

Αρχαιοελληνικό κείμενο	Νεοελληνική απόδοση
<i>Ὅτε Διονύσιος ἦν τύραννος, Φιντίας τις Πυθαγόρειος ἐπεβούλευσε τῷ τυράννῳ.</i>	<i>Ὄταν ο Διονύσιος ἦταν τύραννος, κάποιος Φιντίας Πυθαγόρειος συνωμότησε εναντίον του τυράννου.</i>

- ✓ Ποιες **πληροφορίες** δίνει **το κείμενο** για τον Διονύσιο;
- ✓ Ποια φράση του αρχαιοελληνικού κειμένου αποδίδεται στα Ν.Ε. με το «συνωμότησε εναντίον»;
- ✓ **Πότε** γίνεται η συνωμοσία του Φιντία εναντίον του Διονυσίου;
- ✓ Ποια λέξη του αρχαιοελληνικού κειμένου δηλώνει τον **χρόνο** και αποδίδεται στα Ν.Ε. με το «όταν»;

- ✓ Ο Φιντίας είχε διαπράξει ένα πολύ σοβαρό αδίκημα. Ποια πιστεύετε ότι θα ήταν η αντίδραση του Διονυσίου; Τι νομίζετε ότι έμελλε (επρόκειτο) να συμβεί στον Φιντία;

Αρχαιοελληνικό κείμενο	Νεοελληνική απόδοση
Ἐπεὶ ἔμελλε τῆς τιμωρίας τυγχάνειν ἡτήσατο χρόνον παρὰ τοῦ Διονυσίου εἰς τὸ φροντίσαι ἃ βούλεται. [...] Ὁ Φιντίας προεκαλέσατο Δάμωνα, Πυθαγόρειον φιλόσοφον, ὃς ἐγγυητὴς εὐθὺς ἐγενήθη.	Επειδὴ ἐπρόκειτο να τιμωρηθεῖ, ζήτησε χρόνο ἀπὸ τον Διονύσιο για να φροντίσει ὅσα ἠθελε (τις υποθέσεις του). [...] Ο Φιντίας προσκάλεσε τον Δάμωνα, τον Πυθαγόρειο φιλόσοφο, ο οποίος αμέσως έγινε ο εγγυητής του.

- ✓ Σε ποιον αναφέρονται τα ρ. ἔμελλε, ἡτήσατο, βούλεται;
- ✓ Ο Φιντίας συνωμότησε εναντίον του Διονυσίου. Τι ἔμελλε να του συμβεῖ;
- ✓ Ποια φράση του αρχαιοελληνικού κειμένου αποδίδεται στη νεοελληνική απόδοσή του με το «να τιμωρηθεῖ»;

Αρχαιοελληνικό κείμενο	Νεοελληνική απόδοση
Ἐπεὶ ἔμελλε τῆς τιμωρίας τυγχάνειν, ἤτήσατο χρόνον παρὰ τοῦ Διονυσίου εἰς τὸ φροντίσαι ἃ βούλεται. [...] Ὁ Φιντίας προεκαλέσατο Δάμωνα, Πυθαγόρειον φιλόσοφον, ὃς ἐγγυητὴς εὐθὺς ἐγενήθη.	Επειδὴ επρόκειτο να τιμωρηθεῖ, ζήτησε χρόνο από τον Διονύσιο για να φροντίσει όσα ἤθελε (τις υποθέσεις του). [...] Ο Φιντίας προσκάλεσε τον Δάμωνα, τον Πυθαγόρειο φιλόσοφο, ο οποίος αμέσως έγινε ο εγγυητής του.

- ✓ Ποιον προσκάλεσε ο Φιντίας να γίνει εγγυητής της επιστροφής του;
- ✓ Ποιες **πληροφορίες** δίνει **το κείμενο** για τον Δάμωνα;
- ✓ Ποια φράση του αρχαιοελληνικού κειμένου αποδίδεται στο νεοελληνικό «ο οποίος έγινε αμέσως ο εγγυητής του»;

✓ Ο τύπος *ὃς* είναι αντωνυμία, δηλαδή χρησιμοποιείται αντί του ονόματος. Η συγκεκριμένη αντωνυμία είναι αναφορική, δηλαδή αναφέρεται σε μία άλλη λέξη, και σημαίνει «ο οποίος». Ας πάμε να δούμε ένα παράδειγμα χρήσης της συγκεκριμένης αντωνυμίας στα Ν.Ε.:

Ο πατέρας, ο οποίος είναι αστυνομικός, εργάζεται στη Λευκωσία.

- ✓ Ποια είναι η αναφορική αντωνυμία στο πιο πάνω παράδειγμα;
- ✓ Σε ποια λέξη αναφέρεται η αντωνυμία *ο οποίος*;
- ✓ Κατ' αναλογία, σε ποιον αναφέρεται η αντωνυμία *ὃς* στο αρχαιοελληνικό κείμενο; [*στον Δάμωνα*]

Αρχαιοελληνικό κείμενο	Νεοελληνική απόδοση
Ἐπεὶ ἔμελλε τῆς τιμωρίας τυγχάνειν, ἤτήσατο χρόνον παρὰ τοῦ Διονυσίου εἰς τὸ φροντίσαι ἃ βούλεται. [...] Ὁ Φιντίας προεκαλέσατο Δάμωνα, Πυθαγόρειον φιλόσοφον, ὃς ἐγγυητὴς εὐθὺς ἐγενήθη.	Επειδὴ επρόκειτο να τιμωρηθεῖ, ζήτησε χρόνο από τον Διονύσιο για να φροντίσει όσα ήθελε (τις υποθέσεις του). [...] Ο Φιντίας προσκάλεσε τον Δάμωνα, τον Πυθαγόρειο φιλόσοφο, ο οποίος αμέσως έγινε ο εγγυητής του.

- ✓ Ο Δάμων αποδέχθηκε την πρόταση του Φιντία αμέσως ή κατόπιν σκέψης; Ποια λέξη του αρχαιοελληνικού κειμένου το δηλώνει;
- ✓ Το επίρρημα εὐθὺς επιβιώνει στα Ν.Ε.; Έχει και σήμερα την ίδια σημασία που είχε στα Α.Ε.;

✓ Το γεγονός ότι ο Δάμων έθεσε σε κίνδυνο τη ζωή του για χάρη του Φιντία, τι καταδεικνύει; [ήταν γνήσιος φίλος – εμπιστεύτηκε τον Φιντία, αν και ήξερε ότι η μη έγκαιρη επιστροφή του, θα είχε ως αποτέλεσμα τη δική του τιμωρία.]

✓ Ας συνοψίσουμε λοιπόν: Ποιο πρόσωπο έκανε την εμφάνισή του στο χωρίο που μελετήσαμε και με ποια αφορμή;

Περιεχόμενο	Αρχαιοελληνικό κείμενο	Ενδεικτική απόδοση στα Ν.Ε.	Μορφή
Χρόνος: επί τυραννίας του Διονυσίου Πρόσωπα: <u>Διονύσιος</u> ✓ τύραννος ✓ συνωμότησε εναντίον του ο Φιντίας <u>Φιντίας</u> ✓ πυθαγόρειος φιλόσοφος ✓ συνωμότης εναντίον του τυράννου ✓ επρόκειτο να τιμωρηθεί ✓ ζήτησε χρόνο δίνοντας εγγυητή τον Δάμωνα <u>Δάμων</u> ✓ πυθαγόρειος φιλόσοφος ✓ έγινε <u>αμέσως</u> ο εγγυητής του Φιντία - ἦν γνήσιος φίλος <u>Πλήθος</u>	Ὅτε Διονύσιος ἦν τύραννος, Φιντίας τις Πυθαγόρειος ἐπεβούλευσε τῷ τυράννῳ. Ἐπεὶ ἔμελλε τῆς τιμωρίας τυγχάνειν, ῆτήσατο χρόνον παρὰ τοῦ Διονυσίου εἰς τὸ φροντίσαι ἃ βούλεται. [...] Ὁ Φιντίας προεκαλέσατο Δάμωνα, Πυθαγόρειον φιλόσοφον, ὃς ἐγγυητὴς εὐθύς ἐγενήθη. Τινὲς μὲν ἐπίστευον τὸν ἐγγυητὴν γνήσιον φίλον, τινὲς δ' ἔλεγον τοῦτον ἄφρονα εἶναι. Πρὸς δὲ τὴν τεταγμένην ὥραν ἅπας ὁ δῆμος συνέδραμεν, καραδοκῶν εἰ φυλάξει τὴν πίστιν ὁ Φιντίας. Ἦδη δὲ τῆς ὥρας ἐλθούσης Φιντίας ἀνελπίστως ἐπὶ τῆς ἐσχάτης τοῦ χρόνου ῥοπῆς ἦλθε δρομαῖος.	Ὅταν ο Διονύσιος ήταν τύραννος, κάποιος Φιντίας Πυθαγόρειος συνωμότησε εναντίον του τυράννου. Επειδή επρόκειτο να τιμωρηθεί, ζήτησε χρόνο από τον Διονύσιο για να φροντίσει όσα ήθελε. [...] Ο Φιντίας προσκάλεσε τον Δάμωνα, τον Πυθαγόρειον φιλόσοφο, ο οποίος έγινε αμέσως ο εγγυητής του. Κάποιοι πίστευαν ότι ο εγγυητής είναι πραγματικός φίλος, κάποιοι, όμως, έλεγαν ότι αυτός είναι ανόητος. Κατά την καθορισμένη ώρα όλος ο λαός συγκεντρώθηκε, περιμένοντας με αγωνία να δει, αν ο Φιντίας θα τηρήσει την υπόσχεσή του. Ὅταν έφτασε η ώρα, ο Φιντίας απροσδόκητα την τελευταία στιγμή ήρθε τρέχοντας.	Στοιχεία συνοχής - χρονικές ενδείξεις: ότε, εὐθύς - αιτιολογικός σύνδεσμός: ἐπεὶ

Αρχαιοελληνικό κείμενο	Νεοελληνική απόδοση
<i>Τινὲς μὲν ἐπίστευον τὸν ἐγγυητὴν, γνήσιον φίλον</i> <i>τινὲς δ' ἔλεγον τοῦτον ἄφρονα εἶναι.</i> <i>Πρὸς δὲ τὴν τεταγμένην ὥραν</i> <i>ἅπας ὁ δῆμος συνέδραμεν, καραδοκῶν</i> <i>εἰ φυλάξει τὴν πίστιν ὁ Φιντίας.</i>	<i>Κάποιοι πίστευαν ὅτι ο εγγυητής είναι πραγματικός φίλος,</i> <i>κάποιοι, ὅμως, ἔλεγαν ὅτι αυτός είναι ανόητος.</i> <i>Κατά την καθορισμένη ὥρα</i> <i>ὅλος ο λαός συγκεντρώθηκε,</i> <i>περιμένοντας με αγωνία να δει,</i> <i>αν ο Φιντίας θα τηρήσει την υπόσχεσή του.</i>

- ✓ Ποιο άλλο **πρόσωπο/ομάδα προσώπων** εντοπίζεται;
- ✓ Ποιες **πληροφορίες** δίνονται σχετικά με τον τρόπο αντίδρασης του πλήθους στην απόφαση του Δάμωνα να γίνει ο εγγυητής του Φιντία;

Αρχαιοελληνικό κείμενο	Νεοελληνική απόδοση
<i>Τινὲς μὲν ἐπίστανον τὸν ἐγγυητὴν γνήσιον φίλον, τινὲς δ' ἔλεγον τοῦτον ἄφρονα εἶναι. Πρὸς δὲ τὴν τεταγμένην ὥραν ἅπας ὁ δῆμος συνέδραμεν, καταδοκῶν εἰ φυλάξει τὴν πίστιν ὁ Φιντίας.</i>	<i>Κάποιοι πίστευαν ὅτι ο ἐγγυητής είναι πραγματικός φίλος, κάποιοι, ὅμως, ἔλεγαν ὅτι αὐτός είναι ἀνόητος. Κατὰ τὴν καθορισμένη ὥρα ὅλος ο λαός συγκεντρώθηκε, περιμένοντας με αγωνία νὰ δει, αν ο Φιντίας θα τηρήσει τὴν υπόσχεσή του.</i>

✓ **Πώς** ο συγγραφέας καταφέρνει νὰ προβάλει τις δύο διαφορετικές απόψεις τοῦ πλῆθους σχετικά με τὴν ὑπαρξὴ ἢ μὴ τῆς πραγματικῆς φιλίας;

- ✓ Να εντοπίσετε λέξεις που δείχνουν τη στάση του πλήθους, όταν πλησίαζε η ώρα που έπρεπε ο Φιντίας να επιστρέψει, τηρώντας την υπόσχεσή του προς τον Δάμωνα.
 - α. *συνέδραμεν* <συντρέχω <σύν +τρέχω (=συγκεντρώθηκε)
- ✓ Πώς φαντάζεστε την σκηνή; [έτρεξαν όλοι μαζί και, συνεπώς, συγκεντρώθηκαν. Έτσι, το ρ. *συνέδραμεν* παίρνει τη σημασία του «συγκεντρώθηκε».]
- ✓ Με ποιο εκφραστικό μέσο δίνεται η συμμετοχή του πλήθους; [*εικόνα οπτική, ακουστική*]
- ✓ Το ρ. *συντρέχω* επιβιώνει στα Ν.Ε.; [*ναι*]

Λεξικό Συμεωνίδη, Ξενή, Φλιάτουρα

συντρέχω PHMA

Για τους χρόνους **τρέχω**

1. συνέρχομαι, συγκεντρώνομαι.
2. συμφωνώ με κάποιον, συμπίπτουν οι γνώμες μας: ἀμφοτέρων τῶν μαντείων ἐς τὸ αὐτὸ αἰ γινῶμαι συνέδραμον = και των δύο μαντείων οι απαντήσεις συμφώνησαν στο ίδιο πράγμα.
3. συμπίπτω χρονικά με κάτι άλλο: εἰς ταῦτὸν τὸ δίκαιον ἅμα καὶ ὁ καιρὸς καὶ τὸ συμφέρον συνδεδράμηκε = το δίκαιο μαζί και οι ευνοϊκές περιστάσεις και το συμφέρον έχουν συμπέσει.

NE συντρέχω «βοηθώ».

[**σύνθ. λ.** σύν + τρέχω].

Λεξικό Τριανταφυλλίδη

συντρέχω [sindréxo] Ρ αόρ. συνέτρεξα και σύντρεξα, απαρέμφ. συντρέξει : 1. προσφέρω σε κπ. υλική ή ηθική συμπαράσταση: Δε βρέθηκε ένας άνθρωπος να τον συντρέξει στη δυστυχία του. 2. (λόγ.) συντείνω, συμβάλλω: Πολλοί και ποικίλοι παράγοντες συνέτρεξαν στην ανατροπή των σχεδίων μας. (έκφρ.) δε συντρέχει (κανένας) λόγος, δεν υπάρχει (κανένας) λόγος.

Λεξικό Μπαμπινιώτη

συν. βοηθώ, παραστέκομαι 2. υπάρχω (μαζί μι* κάτι άλλο): δεν συντρέχει λόγος ανησυχίας για την υγεία του' πρόκειται για μια απλή πνευμονική λοίμωξη || συντρέχουν όλες οι προϋποθέσεις που απαιτούνται για την έγκριση αυτής τής πρότασης.

β. *καραδοκῶν* (=περιμένοντας με αγωνία να δει)

- ✓ Το ρήμα *καραδοκῶ* επιβιώνει στα N.E.;

[Λεξικό Τριανταφυλλίδη]

καραδοκῶ [karaðokó] P10.9α : 1. περιμένω με τεταμένη την προσοχή μου να έρθει η κατάλληλη στιγμή, η ευκαιρία για να δράσω· καιροφυλακτώ: Ο εχθρός *καραδοκεί* μια στιγμή αδυναμίας μας για να μας επιτεθεί. Ο δολοφόνος *καραδοκούσε* μέσα στο σκοτάδι. 2. για κτ. που αποτελεί συνεχή και ύπουλη απειλή: Ο κίνδυνος του ατυχήματος *καραδοκεί* σε κάθε στροφή του δρόμου. Ο θάνατος *καραδοκεί*.

- ✓ Τι παρατηρείτε σχετικά με τη σημασία του ρ. *καραδοκῶ* στα N.E.;
- [το ρ. *καραδοκῶ* έχει μία επιπρόσθετη σημασία: παραμονεύω για κάτι που αποτελεί συνεχή και ύπουλη απειλή – αρνητική φόρτιση της λέξης *καραδοκῶ* στα N.E.]

✓ Εάν ήσασταν μέρος του πλήθους, πώς θα αντιδρούσατε στην απόφαση του Δάμωνα να γίνει ο εγγυητής του Φιντία και πώς θα τον χαρακτηρίζατε; Γνήσιο φίλο ή ανόητο;

✓ Ας συνοψίσουμε: Ποιες αντιδράσεις του πλήθους αναφέρονται στο χωρίο που μελετήσαμε;

Αρχαιοελληνικό κείμενο	Νεοελληνική απόδοση
Ἦδη δὲ τῆς ὥρας ἐλθούσης Φιντίας ἀνελπίστως ἐπὶ τῆς ἐσχάτης τοῦ χρόνου ῥοπῆς ἦλθε δρομαῖος.	Όταν ἐφτασε ἡ ὥρα, ο Φιντίας ἀπροσδόκητα την τελευταία στιγμή ἦρθε τρέχοντας.

- ✓ Ποια **πληροφορία** δίνει **το κείμενο** για τον Φιντία, σχετικά με την υπόσχεσή του προς τον Δάμωνα; Να βρείτε τις σχετικές φράσεις.
- ✓ Πώς προκύπτει το χρονικό «όταν» στη νεοελληνική απόδοση της φράσης «Ἦδη δὲ τῆς ὥρας ἐλθούσης;»
- ✓ Ποια άλλη λέξη συναντήσαμε στο κείμενο και δηλώνει τον **χρόνο**; [**Ότε**]
- ✓ Τι δείχνει το γεγονός ότι ο Φιντίας ἦρθε δρομαῖος; [**γνήσιος φίλος**]

- ✓ Ποιον κειμενικό τύπο επέλεξε ο συγγραφέας: αφήγηση, περιγραφή ή επιχειρηματολογία; [αφήγηση με άξονα τον χρόνο: ευθύγραμμη – γραμμική αφήγηση]
- ✓ Να υπογραμμίσετε τις χρονικές ενδείξεις του κειμένου.
[ὅτε, εὐθύς, πρὸς δὲ τὴν τεταγμένην ὥραν, ἤδη δὲ τῆς ὥρας ἐλθούσης, ἐπὶ τῆς ἐσχάτης τοῦ χρόνου ροπῆς]

ΔΑΜΩΝ – ΦΙΝΤΙΑΣ

πραγματική και ανιδιοτελής
φιλία που βασίζεται στην
αμοιβαία εμπιστοσύνη,
συνέπεια, σεβασμό ...

ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

Εναλλακτικοί τρόποι αξιολόγησης της κατανόησης και απόδοσης του κειμένου

Να γράψετε αν είναι ορθή (Ο) ή λανθασμένη (Λ) καθεμία από τις ακόλουθες προτάσεις, σύμφωνα με το κείμενο *Δάμων και Φιντίας*.

α. Ο Φιντίας επρόκειτο να τιμωρηθεί, γιατί συνωμότησε εναντίον του Διονυσίου, τυράννου των Συρακυσών.	
β. Ο Φιντίας ζήτησε χρήματα από τον τύραννο Διονύσιο, για να τακτοποιήσει τις οικονομικές εκκρεμότητες που είχε.	
γ. Ο Δάμων αρνήθηκε να γίνει ο εγγυητής του Φιντία.	
δ. Ο Φιντίας δεν εμφανίσθηκε κατά την καθορισμένη ώρα.	
ε. Το κείμενο αποδεικνύει ότι ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της αληθινής φιλίας είναι η αμοιβαία εμπιστοσύνη.	

Να βάλετε σε σειρά τις πιο κάτω προτάσεις με βάση το περιεχόμενο του κειμένου και τις χρονικές ενδείξεις που υπάρχουν σε αυτό:

α. Πρὸς δὲ τὴν τεταγμένην ὥραν ἅπας ὁ δῆμος συνέδραμεν.

.....

β. Δάμων ἐγγυητὴς εὐθύς ἐγενήθη.

.....

γ. Φιντίας ἀνελπίστως ἐπὶ τῆς ἐσχάτης τοῦ χρόνου ροπῆς ἦλθε δρομαῖος.

.....

δ. Ὅτε Διονύσιος ἦν τύραννος, Φιντίας τὴν Πυθαγόρειος ἐπεβούλευσε τῷ τυράννῳ.

.....

Με βάση το κείμενο, να επιλέξετε από τη Β' στήλη την ορθή απάντηση για τις ερωτήσεις που σας δίνονται στην Α' στήλη.

Α' ΣΤΗΛΗ

1. Γιατί ο Φιντίας επρόκειτο να τιμωρηθεί;

Β' ΣΤΗΛΗ

α) Επειδή σκότωσε τον Διονύσιο, τύραννο των Συρακουσών.

β) Επειδή συνωμότησε εναντίον του Διονυσίου, τυράννου των Συρακουσών.

γ) Επειδή κατηγόρησε τον Διονύσιο, τύραννο των Συρακουσών.

2. Για ποιο σκοπό ο Φιντίας ζήτησε χρόνο από τον Διονύσιο;

α) Για να φροντίσει όσα ήθελε (τις υποθέσεις του).

β) Για να συναντήσει τον Δάμωνα.

γ) Για να ετοιμάσει την απολογία του.

3. Πώς αντέδρασε ο Δάμωνα, όταν ο Φιντίας τον προσκάλεσε να γίνει εγγυητής της επιστροφής του;

α) Αρνήθηκε.

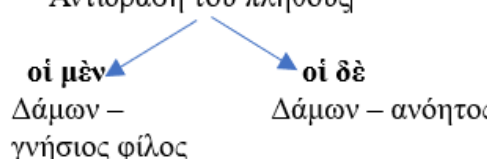
β) Αποδέχθηκε αμέσως την πρότασή του.

γ) Ζήτησε κάποιο αντάλλαγμα.

Να αντιστοιχίσετε τις αρχαίες προτάσεις με την απόδοσή τους στα Νέα Ελληνικά και να
 Οδηγηθείτε την ιστορία του Δάμωνα και του Φιντία.

Αρχαίο κείμενο		Απόδοση στα Νέα Ελληνικά
1. Ὃτε Διονύσιος ἦν τύραννος, Φιντίας τις Πυθαγόρειος ἐπεβούλευσε τῷ τυράννῳ.		α) Κάποιοι πίστευαν ὅτι ὁ εγγυητής εἶναι πραγματικός φίλος, κάποιοι, ὅμως, ἔλεγαν ὅτι αὐτός εἶναι ἀνόητος.
2. Ἐπεὶ ἔμελλε τῆς τιμωρίας τυγχάνειν, ῆτήσατο χρόνον παρὰ τοῦ Διονυσίου εἰς τὸ φροντίσαι ἃ βούλεται.		β) Ὁ Φιντίας προσκάλεσε τὸν Δάμωνα, τὸν Πυθαγόρειο φιλόσοφο, ὁ ὁποῖος ἐγίνε ἀμέσως ὁ εγγυητής του.
3. Ὁ Φιντίας προεκαλέσατο Δάμωνα, Πυθαγόρειον φιλόσοφον, ὃς ἐγγυητής εὐθὺς ἐγενήθη.		γ) Κατὰ τὴν καθορισμένη ὥρα, ὅλος ὁ λαὸς συγκεντρώθηκε, περιμένοντας με αγωνία νὰ δει, ἀν ὁ Φιντίας θὰ τηρήσει τὴν υπόσχεσή του.
4. Τινὲς μὲν ἐπίστευον τὸν ἐγγυητὴν γνήσιον φίλον, τινὲς δ' ἔλεγον τοῦτον ἄφρονα εἶναι.		δ) Ὃταν ὁ Διονύσιος ἦταν τύραννος, κάποιος Φιντίας Πυθαγόρειος συνωμότησε ἐναντίον τοῦ τυράννου.
5. Πρὸς δὲ τὴν τεταγμένην ὥραν ἅπας ὁ δῆμος συνέδραμεν, καραδοκῶν εἰ φυλάξει τὴν πίστιν ὁ Φιντίας.		ε) Ὃταν ἔφτασε ἡ ὥρα, ὁ Φιντίας ἀπροσδόκητα ἦλθε τρέχοντας τὴν τελευταία στιγμή.
6. Ἦδη δὲ τῆς ὥρας ἐλθούσης Φιντίας ἀνελπίστως ἐπὶ τῆς ἐσχάτης τοῦ χρόνου ῥοπῆς ἦλθε δρομαῖος.		στ) Επειδὴ ἐπρόκειτο νὰ τιμωρηθεῖ, ζήτησε χρόνο ἀπὸ τὸν Διονύσιο, γιὰ νὰ φροντίσει ὅσα ἠθέλε.

- ✓ Αρχές κειμενοκεντρικής προσέγγισης
- ✓ Πορεία από τα Ν.Ε. στα Α.Ε., από το γνωστό και οικείο στο νέο
- ✓ Αξιοποίηση των βασικών βιβλίων αναφοράς
- ✓ Τριμερής πορεία: ΟΛΟ – ΜΕΡΟΣ – ΟΛΟ
- ✓ Αξιοποίηση της νεοελληνικής απόδοσης του αρχαιοελληνικού κειμένου και ό,τι άλλο απαιτείται: λεξιλόγιο – γραμματική – συντακτικό
- ✓ Συνεξέταση ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ (τι λέει) και ΜΟΡΦΗΣ (πώς το λέει) - ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Περιεχόμενο	Αρχαιοελληνικό κείμενο	Ενδεικτική απόδοση στα Ν.Ε.	Μορφή
Χρόνος: επί τυραννίας Διονυσίου Πρόσωπα: <u>Διονύσιος</u> τύραννος συνωμότησε εναντίον του ο Φιντίας <u>Φιντίας</u> ✓ πυθαγόρειος φιλόσοφος ✓ συνωμότης εναντίον του τυράννου ✓ επρόκειτο να τιμωρηθεί ✓ ζήτησε χρόνο δίνοντας εγγυητή τον Δάμωνα ἦν γνήσιος φίλος <u>Δάμων</u> ✓ πυθαγόρειος φιλόσοφος ἦν γνήσιος φίλος <u>Πλήθος</u> Αντίδραση του πλήθους 	Ὅτε Διονύσιος ἦν τύραννος, Φιντίας τις Πυθαγόρειος ἐπεβούλευσε τῷ τυράννῳ. Ἐπεὶ ἔμελλε τῆς τιμωρίας τυγχάνειν, ἠτήσατο χρόνον παρὰ τοῦ Διονυσίου εἰς τὸ φροντίσαι ᾧ βούλεται. [...] Ὁ Φιντίας προεκαλέσατο Δάμωνα, Πυθαγόρειον φιλόσοπον, ὃς ἐγγυητὴς εὐθύς ἐγενήθη. Τινὲς μὲν ἐπίστευον τὸν ἐγγυητὴν γνήσιον φίλον, τινὲς δ' ἔλεγον τοῦτον ἄφρονα εἶναι. Πρὸς δὲ τὴν τεταγμένην ὥραν ἅπας ὁ δῆμος συνέδραμεν, καταδοκῶν εἰ φυλάξει τὴν πίστιν ὁ Φιντίας. Ἦδη δὲ τῆς ὥρας ἐλθούσης Φιντίας ἀνελπίστως ἐπὶ τῆς ἐσχάτης τοῦ χρόνου ῥοπῆς ἦλθε δρομαῖος.	Ὅταν ὁ Διονύσιος ἦταν τύραννος, κάποιος Φιντίας Πυθαγόρειος συνωμότησε εναντίον του τυράννου. Ἐπειδὴ επρόκειτο να τιμωρηθεῖ, ζήτησε χρόνο ἀπὸ τον Διονύσιο για να φροντίσει ὅσα ἠθελε. [...] Ὁ Φιντίας προσκάλεσε τον Δάμωνα, τον Πυθαγόρειον φιλόσοφο, ὁ ὁποῖος ἐγινε ἀμέσως ὁ ἐγγυητὴς του. Κάποιοι πίστευαν ὅτι ὁ ἐγγυητὴς εἶναι πραγματικὸς φίλος, κάποιοι, ὁμῶς, ἔλεγαν ὅτι αὐτὸς εἶναι ανόητος. Κατὰ την καθορισμένη ὥρα ὅλος ὁ λαὸς συγκεντρώθηκε, περιμένοντας με αγωνία να δει, αν ὁ Φιντίας θα τηρήσει την υπόσχεσή του. Ὅταν ἔφτασε ἡ ὥρα, ὁ Φιντίας ἀπροσδόκητα την τελευταία στιγμή ἦρθε τρέχοντας.	Στοιχεῖα συνοχής -<u>χρονικές</u> <u>ενδείξεις</u>: ὅτε, εὐθύς, πρὸς δὲ τὴν τεταγμένην ὥραν, ἤδη, ἐπὶ τῆς ἐσχάτης τοῦ χρόνου ῥοπῆς (αφήγηση με ἄξονα τον χρόνο – ευθύγραμμη – γραμμική) -<u>αιτιολογικός σύνδεσμος</u>: ἐπεὶ -<u>αντίθεση</u>: Τινὲς μὲν ... γνήσιον φίλον τινὲς δὲ ... ἄφρονα
Θεματικό κέντρο: η ανιδιοτελής φιλία και τα χαρακτηριστικά της (εμπιστοσύνη, συνέπεια ...)			